

WEGWIJZER sociale media in de klas

DOELGROEP ICT-coördinatoren, directie, leerkrachten

AANPASSING disclaimer

LAATSTE UPDATE 05/10/2022

1. Verken het onderwerp

Sociale media is een verzamelbegrip van digitale technologieën die het delen van ideeën, gedachten en informatie ondersteunt via virtuele netwerken en gemeenschappen. De inhoud van sociale media wordt vaak gecreëerd door gebruikers. De term sociale media wordt vaak gekoppeld aan de bekende platformen zoals Facebook, TikTok, Instagram, Snapchat, Twitter ...

Een elektronische leeromgeving (ELO) is vaak ook een sociaal netwerk in een educatieve context.

2. Bereid je beleid voor

Jongeren zijn steeds vaker vanaf een jongere leeftijd actief op sociale media. Voor hen is het een belangrijk puzzelstuk bij de zoektocht naar hun identiteit en bij het onderhouden van relaties. Sociale media situëren zich in een heel snel veranderend landschap. Socialemediaplatformen zijn soms een tijdelijk fenomeen en de populariteit van een platform kan verschillen volgens de leeftijd van de jongere. Dit gebruik is vaak verweven in het leven van de jongere. Deze verwevenheid kan ook te merken zijn op school.

In je beleid kan je volgende punten integreren:

- Een veilig klimaat creëren,
- Positieve elementen van sociale media verankeren,
- Preventieve acties plannen,
- Reactieve acties plannen.

3. Geef je beleid vorm

Een goed plan rond sociale media vraagt een volledige schoolaanpak en houdt rekening met alle (mogelijke) betrokken partijen. Bekijk zoveel mogelijk facetten van het schoolgebeuren (= 'Whole School Approach').

Richt je op een mix van initiatieven die je kan volhouden. Deze aanpak garandeert de beste resultaten. Baseer je, indien mogelijk, op bestaande werkdocumenten uit je schoolwerkplan. Contacteer de koepel van je school. Hun experts kunnen je op weg helpen en indien nodig begeleiden.

	CONCRETISERING
Een veilig klimaat creëren	<p>Hoe creëer je een veilig klimaat?</p> <p>Beschrijf gewenst en ongewenst gedrag, waarden en basisprincipes voor het gebruik van sociale media. Zo kan de affiche 'Hoe reageren op sociale media?' van Mediawijs enkele zinvolle handvaten bieden.</p> <p>Beschrijf ook regels en afspraken hoe je verwacht dat mensen met elkaar omgaan op sociale media.</p>
Positieve elementen van sociale media verankeren	<p>Wat zijn positieve elementen van sociale media in een educatieve context?</p> <p>Sociale media biedt jongeren de kans om ook na schooltijd op een laagdrempelige manier geconnecteerd te blijven met elkaar of met de leerkracht. Het kan een middel zijn om zinvolle informatie aan elkaar door te geven of hulp te vinden wanneer leerlingen vragen hebben. Ze kunnen er steun en aandacht vinden en kunnen er een eigen identiteit vormen. Het delen van materiaal kan motiverend werken voor andere leerlingen.</p> <p>Hoe versterk je die positieve elementen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heb aandacht voor omgaan met sociale media in je schooleigen ICT-visie; • Luister naar de betrokken partijen en hun verschillende perspectieven. Dat zijn in eerste plaats de leerlingen en je team, maar vergeet ook de ouders niet te bevragen. De bevraging kan op verschillende manieren: via een (online) vragenlijst, klasgesprekken, infoavond voor ouders, personeelsvergaderingen ... <p>Vraag wat volgens hen de rol is die sociale media in je school kan spelen;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maak keuzes. Welk platform beantwoordt het best aan je noden? Je kan de MoSCoW-methode gebruiken om je prioriteiten scherp te stellen. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld ons sjabloon. Je kan zeker ook de huidige elektronische leeromgeving van je school gebruiken als sociale media; • Voorzie duidelijke afspraken en informeer de betrokkenen hierover (zie verder).
Preventieve acties plannen	<p>Hoe schat je de gevaren van sociale media in?</p> <p>Het is belangrijk om alert te zijn voor mogelijke obstakels en valkuilen. In welke situaties kan het mislopen? Je vindt hierover online veel informatie en weldoordachte hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld de brochure sociale media en schoolmedewerkers: omgaan met valkuilen en de discussiekaarten van Kennisnet. Deze hulpmiddelen kan je gebruiken</p>

	<p>om samen met je team de kansen en valkuilen van sociale media te ontdekken en een gedragen visie hierover te ontwikkelen.</p> <p>Welke preventieve acties kan je organiseren? Lijst eerst de preventieve acties op die je al doet. We denken hierbij aan acties die gewenst gedrag op sociale media bevorderen en acties die grensoverschrijdend gedrag op sociale media voorkomen. Combineer deze lijst met acties die je in de toekomst wil plannen.</p> <p>Voorbeelden van zo'n acties zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aanstellen van een aanspreekpersoon integriteit, • organiseren van vorming(en) over online pesten en netiquette, • wegwerken van aanleidingen, frustraties en risico's, • ...
<p>Reactieve acties plannen</p>	<p>Wat begrijpen we onder reactieve acties? Reactieve acties bieden antwoord op de vragen 'Hoe ga je om met een incident?' en 'Welke nazorg wordt voorzien?'. Mogelijke acties kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concretiseren hoe je reageert op online pesten Link naar onze wegwijzer over cyberpesten; • Een zorgplan opstellen met aandacht voor 'herstel na een incident'; • Een noodplan voor je directie en leerkrachten opstellen. De 7 belangrijkste delen van zo'n noodplan vind je in dit artikel op klasse.be;

4. Verdiep je kennis

BRONNEN

Zicht krijgen op de actuele context is belangrijk. Een goed startpunt is het [Apestaartjarenonderzoek](#), een grootschalig tweejaarlijks onderzoek naar de digitale leefwereld van Vlaamse kinderen en jongeren tussen 6 en 18 jaar. Zo krijg je als school een actuele blik op wat leeft bij jongeren. Ga na bij je leerlingen welke platformen het meest gebruikt worden en betrek hen bij het vormen van een socialemediabeleid. Jongeren staan vaak het dichtst bij dit onderwerp. Controleer welke expertise er binnen het leerkrachtenteam is over dit onderwerp. Betrek deze personen bij het opstellen en opvolgen van dit beleid.

[De EDUbox 'Sociale Media' van VRT NWS](#) gaat na waarom jongeren uren op sociale media spenderen. Het legt ook de mechanismen bloot die in de verschillende sociale media zijn ingebouwd. De EDUbox onderzoekt welke positieve en negatieve gevolgen sociale media kunnen hebben én geeft tips om er bewuster mee om te gaan.

Ook [de EDUbox 'Identiteit](#): kunnen zijn wie je bent' kan meer zicht geven in het proces van identiteitsvorming.

5. Voldoe aan het wettelijk en juridisch kader

BRONNEN

Omdat de meeste sociale media uit de Verenigde Staten komen (Twitter, Facebook, YouTube, Instagram, Snapchat ...). Volgens hun wet [mag je er geen persoonlijke informatie op delen indien je jonger bent dan dertien jaar](#). Consumenten: lezen van tweets, YouTubevideo's kijken mag wel, zolang er geen persoonlijke informatie online gedeeld wordt.

[Ketprofiel van Ketnet](#), een Belgische sociaal netwerk, mag gebruikt worden vanaf zes jaar.

Elk socialemediaplatform moet zich houden aan de Verordening Gegevensbescherming (AVG). Indien er een inbreuk gepleegd wordt, kan je dit melden [via dit stappenplan](#) van de gegevensbeschermingsautoriteit. Neem zelf stappen om je online privacy op sociale media te beschermen. Tips vind je op de [themapagina van mediawijs.be](#).

Dit document werd ontwikkeld door het Kenniscentrum Digisprong, in samenspraak met het onderwijsveld en experts. Sommige rechten voorbehouden. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en uitgever van het Kenniscentrum Digisprong geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden.

Fout gevonden? Vraag of opmerking? Laat het ons weten: kenniscentrumdigisprong@ond.vlaanderen.be

© 2022 Kenniscentrum Digisprong

bronnenlijst

Apestaartjaren. (2022). *Apestaartjaren 2022 | kinderen, jongeren en digitale media*. Geraadpleegd op 22 augustus 2022, van <https://www.apestaartjaren.be/>

Gegevensbeschermingsautoriteit. (z.d.). *Klacht indienen | Gegevensbeschermingsautoriteit*. Klacht indienen | gegevensbeschermingsautoriteit. Geraadpleegd op 24 augustus 2022, van <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/acties/klacht-indienen>

Ikbeslis.be. (z.d.). *Vanaf welke leeftijd mag ik op sociale media?* www.watwat.be. Geraadpleegd op 22 augustus 2022, van <https://www.watwat.be/sociale-media/vanaf-welke-leeftijd-mag-ik-op-sociale-media>

Kenniscentrum Digisprong. (2022a, mei 30). *Cyberpesten: ICT-beleidsplanner*. KlasCement. Geraadpleegd op 22 augustus 2022, van <https://www.klascement.net/downloadbaar-lesmateriaal/154565/ictbeleidsplanner-cyberpesten/>

Kenniscentrum Digisprong. (2022b, mei 30). *ICT-beleidsplan: Sjabloon MoSCoW-analyse*. KlasCement. Geraadpleegd op 22 augustus 2022, van <https://www.klascement.net/downloadbaar-lesmateriaal/155067/ictbeleidsplan-sjabloon-moscowanalyse/>

Kennisnet. (2018a, maart). *Sociale media en schoolmedewerkers: omgaan met valkuilen*. kennisnet.nl. <https://www.kennisnet.nl/app/uploads/kennisnet/publicatie/Sociale-media-en-schoolmedewerkers.pdf>

Kennisnet. (2018b, maart 28). *Discussiekaarten "omgaan met sociale media"*. Kennisnet.nl. Geraadpleegd op 22 augustus 2022, van <https://www.kennisnet.nl/app/uploads/kennisnet/publicatie/Handleiding-discussiekaarten.pdf>

Leemans, L. & Klasse. (2021, 8 juni). *De 7 belangrijkste elementen van het noodplan van je school*. Klasse. Geraadpleegd op 22 augustus 2022, van <https://www.klasse.be/7586/noodplan-denk-vooruit/>

Mediawijs. (z.d.-a). *Affiche "Hoe reageren op sociale media?"* [Affiche]. <https://www.mediawijs.be/nl/reagerenopsocialemedia>

Mediawijs. (z.d.-b). *Online privacy*. Geraadpleegd op 22 augustus 2022, van <https://www.mediawijs.be/nl/dossiers/online-privacy#wat-is-privacy>

VRT. (2021, 3 maart). *VRT NWS - EDUbox Sociale media voor onderwijs*. VRT.be. Geraadpleegd op 22 augustus 2022, van <https://www.vrt.be/nl/over-de-vrt/nieuws/2020/10/26/vrt-nws-lanceert-edubox-sociale-media-voor-onderwijs/>